

ภาษาที่สามกับการศึกษาไทย 4.0
“The 3rd Language with Thai Education 4.0”

ฤทัยรัตน์ เวียงจันทา

บทคัดย่อ

ภาษา คือเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารทำความเข้าใจกันระหว่างมนุษย์ เพื่อให้เกิดการรับรู้และความเข้าใจร่วมกัน โดยการสร้างระบบสัญลักษณ์ ข้อตกลงของกลุ่มสังคมในการกำหนดความหมาย ของสิ่งต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญในการสื่อสารในรูปแบบการสนทนา เช่นการสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์จึงทำให้ภาษามีอิทธิพลอย่างสูงต่อการใช้ชีวิตประจำวันเนื่องจากการเปิดรับอารยธรรมต่าง ๆ เข้ามาในประเทศไทยอย่างกว้างขวางจึงทำให้เกิดภาษาอื่น ๆ เข้ามาอย่างมากมาย เป็นสาเหตุให้การใช้ภาษาไทยที่เป็นภาษาหลัก และภาษาอังกฤษที่เป็นภาษาที่สองอาจยังไม่เพียงพอต่อการศึกษาไทย ดังนั้นภาษาที่สามจึงมีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาไทยยุค 4.0 โดยการเตรียมความพร้อมของทรัพยากรบุคคลในการพัฒนาทักษะทางภาษาในรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อนำไปใช้ในการติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนความรู้ การประสานความร่วมมือ และการค้าขาย นำมาต่อยอดองค์ความรู้ในการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ และสามารถตอบโจทย์ในการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับนโยบายประเทศไทย 4.0 เพื่อก้าวไปสู่การเป็นเด็กไทยยุค 4.0 ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ภาษาที่สาม, การศึกษาไทย 4.0 เด็กไทยยุค 4.0

Abstract

Language was a tool used to communicate between human understanding, to achieve mutual recognition and understanding by creating a symbolic system, the agreement of the social group to define the meaning of things. It is important to communicate in a conversation style such as social networks, as a result, the language has a huge influence on daily life, due to various extensively civilizations in Thailand there are many other languages, cause used of Thai as the main language and English as the second language may not be enough for Thai education. Therefore a third language and thus plays an important role to Thai education 4.0 which the preparation of human resources to develop language skills in the form of teaching to be used in communication, exchange of knowledge, coordination and trading. Further knowledge in the development of new innovations and meet to perform in accordance with Thailand 4.0 policy to step into the Thai children 4.0 more effectively.

Keywords : The 3rd Language, Thai Education 4.0, Thai children 4.0

บทนำ

ภาษาเป็นถ้อยคำที่ใช้พูดหรือเขียนเพื่อสื่อความของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น ภาษาไทย ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี ภาษาฝรั่งเศส และภาษาเยอรมัน หรือเพื่อสื่อความเฉพาะวงการ เช่น ภาษาราชการ

ภาษากฎหมาย ภาษาธรรม หรือหมายถึง เสียง ตัวหนังสือ หรือกิริยาอาการที่สื่อความได้ เช่น ภาษาพูด ภาษาเขียน ภาษาท่าทาง ภาษามือ และภาษาที่เป็นคุณสมบัติของสังคมเช่นเดียวกับวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ ภาษาเป็นสิ่งที่ได้มาจากสังคม (Socially Acquired) มนุษย์เรียนภาษาไทยโดยกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) เช่นเดียวกับการเรียนรู้วัฒนธรรมด้าน อื่น ๆ (มธุมน จินากุล, 2558)

การเรียนรู้และยอมรับภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองทำให้ขีดความสามารถในการสื่อสารของแต่ละบุคคลพัฒนาสู่ระดับความเป็นสากลมากขึ้น และปัจจัยด้านการเรียนรู้รวมถึงความสามารถของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกัน การชวนขยายหาความรู้เพิ่มเติมหรือซึมซับสิ่งที่เรียนรู้มานั้นก็ย่อมส่งผลต่อการสื่อสารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การเรียนรู้ภาษาที่สองอาจไม่เพียงพอ ดังนั้นการพัฒนาทักษะภาษาที่สามย่อมมีข้อได้เปรียบในการดำเนินกิจการต่าง ๆ และเปรียบเสมือนเป็นใบเบิกทางให้ก้าวสู่สังคมได้อย่างกว้างขวางขึ้น

ภาษาที่สาม (The 3rd Language)

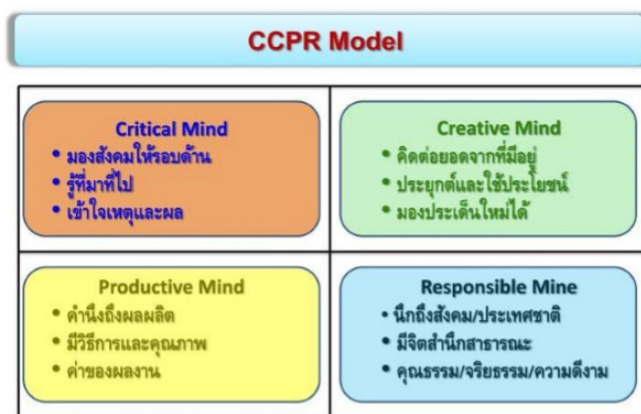
ภาษาที่สาม คือภาษาต่างประเทศได้รับความสำคัญไม่น้อยกว่าภาษาหลักคือภาษาไทย และภาษาที่สองคือภาษาอังกฤษ ดังเห็นได้จากการกำหนดให้ภาษาต่างประเทศ และพบว่าภาษาต่างประเทศที่ใช้มากที่สุดในโลก ได้แก่ ภาษาจีนกลาง ภาษาฮินดี ภาษาสเปน ภาษาอังกฤษ ภาษาอาราบิก ภาษาโปรตุเกส ภาษาเบงกาลี ภาษารัสเซีย ภาษาญี่ปุ่น และภาษาปัญจาบ ตามลำดับ ส่วนภาษาที่สามที่ใช้มากที่สุดบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมากที่สุดคือ ภาษาจีนกลาง เท่ากับ 24.2% และภาษาสเปน เท่ากับ 7.8% และภาษาอื่น ๆ อีก 26.4% สำหรับประเทศไทยนั้น ภาษาต่างประเทศได้รับความสำคัญไม่น้อย ดังเห็นได้จาก การกำหนดให้ภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาญี่ปุ่น อยู่ในหลักสูตรของระบบการศึกษา (อัญทิพ บุญเยี่ยม และทิวพร ทาวระมย์, 2556) อย่างไรก็ตามความรู้ด้านภาษาต่างประเทศของนักเรียนไทยยังไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานโดยสรุปผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (โอเน็ต) ในปี 2560 ที่ดำเนินการโดยสถาบันทดสอบทาง การศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) พบว่าในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยวิชาภาษาต่างประเทศเท่ากับ 30.45% สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยวิชาภาษาต่างประเทศเท่ากับ 28.31% ตามลำดับ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2560) เมื่อเทียบกับประเทศในอาเซียนและประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก จากผลการวิจัยของ Education First สถาบันสอนภาษาต่างประเทศชั้นนำได้เปรียบเทียบความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษจากกลุ่มประชากรจำนวน 2 ล้านคนใน 44 ประเทศทั่วโลกที่ไม่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแรกโดยให้ทำแบบทดสอบออนไลน์ที่ได้มาตรฐาน ผลปรากฏว่าประเทศไทยติดอยู่ 1 ใน 50 ประเทศในการทดสอบความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ยังมีประเทศกัมพูชา ประเทศเวียดนาม ประเทศมาเลเซีย ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศไต้หวัน ประเทศจีน ประเทศอินเดีย และประเทศอินโดนีเซีย จากผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยต้องปรับปรุงระดับภาษาอังกฤษของคนในชาติ และควรเพิ่มภาษาที่สามเพื่อให้ทัดเทียมกับประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน และสิ่งสำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศคือทัศนคติที่มีต่อการเรียน (สมเกียรติ อ่อนวิมล, 2555)

นอกจากนี้ภาษาจีนเป็นอีกภาษาที่สำคัญในระบบการศึกษาของไทย ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนรัฐบาล หรือโรงเรียนเอกชน รวมถึงมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เริ่มการเปิดการเรียนการสอนหลักสูตรภาษาจีนให้กับนักศึกษาต่างชาติรวมถึงนักศึกษาไทยที่สนใจเรียนภาษาดังกล่าว เนื่องจากภาษาจีนเป็นภาษาสากลที่มีผู้ใช้มากกว่าหนึ่งพันสามร้อยล้านคน หรือประมาณ 1 ใน 5 ของประชากรโลก และเป็นหนึ่งในภาษาทางการที่ถูกใช้ในการประชุมต่าง ๆ ขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีนมีการติดต่อค้าขายและมีความสัมพันธ์ทางการทูตมากกว่า 30 ปี ภาษาจีนจึงมีความสำคัญทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม

การศึกษา และวัฒนธรรม โดยมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนภาษาจีนของผู้เรียน สาขาวิเทศธุรกิจจีน และสาขาจีนศึกษา คณะวิเทศศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ตพบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนภาษาจีนของผู้เรียน ได้แก่ แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้เรียนที่ เรียนภาษาจีนจากระดับชั้นมัธยมทำให้พื้นฐานความรู้ของผู้เรียนในชั้นเรียนแตกต่างกันมาก ปัญหาความยากของการเรียนภาษาจีนในทักษะด้านต่าง ๆ ปัญหาการจัดการศึกษาด้านเนื้อหาวิชาภาษาจีน พื้นฐานในหลักสูตรและรูปแบบการจัดผู้สอนชาวไทย และผู้สอนชาวจีนที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับ รวมไปถึงระยะเวลาและจำนวนผู้เรียนต่อชั้นเรียน จากปัจจัยทั้งหมดดังกล่าวมา ล้วนส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถทางด้านภาษาจีนของผู้เรียนทั้งสิ้น ดังนั้นควรเร่งหาแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนให้มีประสิทธิภาพ ทั้งในส่วนการจัดการศึกษาในหลักสูตร การควบคุมคุณภาพการสอนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมในการเรียนภาษาจีนที่ถูกต้องให้แก่ ผู้เรียน (ศุภชัย แจ่มใจ, 2552) และภาษาเกาหลีเป็นอีกหนึ่งภาษาที่ได้รับความนิยมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น วัฒนธรรมเกาหลีเข้ามามีบทบาทในสังคมไทยเพิ่มมากขึ้นทั้งในเรื่องแฟชั่น อุตสาหกรรมบันเทิง อาหาร และภาษาเกาหลีทำให้เกิดโรงเรียนสอนภาษาเกาหลีเกิดขึ้นมากมายและกระทรวงศึกษาธิการของสาธารณรัฐเกาหลีได้จัดโปรแกรมส่งเสริมการศึกษาเพิ่มขึ้น เพื่อให้คนไทยที่มีความสนใจในวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และภาษาเกาหลีให้ได้เรียนรู้จึงได้มีงานวิจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกเรียนภาษาเกาหลี ในสถาบันสอนภาษาของประชาชน ในกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาประชาชนจากสถาบันสอนภาษาเกาหลีจำนวน 400 คน พบว่าแรงจูงใจที่มีผลต่อการตัดสินใจเรียนภาษาเกาหลีคือจากตนเองซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ต้องการมีทักษะภาษาเกาหลีที่ดีขึ้น (มธุมนจินากุล, 2558) นั่นหมายถึงความสำคัญของภาษาที่สามที่เริ่มมีบทบาทในสังคมไทย และระบบการศึกษาไทยในยุค 4.0 เพื่อให้มีศักยภาพเทียบเท่ากับนานาชาติ และเพิ่มคุณภาพให้กับการศึกษาของประเทศมากขึ้น

การศึกษาไทย 4.0 (Thai Education 4.0)

การศึกษาแต่ละยุคมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน เนื่องจากมีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณลักษณะแตกต่างกันไปตามสภาพสังคม ณ เวลานั้น ๆ กล่าวถึงวิวัฒนาการของ คุณลักษณะของเด็กไทย 4 ยุค ตั้งแต่ยุคที่ประเทศไทยยังเป็นสังคมเกษตรกรรมที่ผลิตเพื่อยังชีพและจนพัฒนาเป็นสังคมที่มีเป้าหมายในการขับเคลื่อนด้วยอุตสาหกรรม เทคโนโลยี และนวัตกรรม จนถึงทักษะของเด็กไทยตาม CCPR Model คือ สามารถคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดเชิงผลิตภาพ และคิดรับผิดชอบ โดยคุณลักษณะของเด็กไทย 4.0 ที่สามารถตอบโจทย์ในการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับนโยบายประเทศไทย 4.0 ได้ ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2558) ได้เสนอคุณลักษณะผู้เรียน แบบ CCPR Model ตามแนวทางปรัชญาการสร้างสรรค์เชิงผลิตภาพว่าผู้เรียนมีทักษะ 4 ประการ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 คุณลักษณะผู้เรียน แบบ CCPR Model

1. คติวิเคราะห์ (Critical Mind) ประกอบด้วยทักษะการจับประเด็น การแยกแยะ การจัดหมวดหมู่ การสรุป และการประยุกต์ใช้เพื่อการมองสังคมให้รอบด้าน รู้ที่มาที่ไป และเข้าใจเหตุและผล เด็กไทยที่มีทักษะการคิดวิเคราะห์จะสามารถคัดกรอง และจัดระบบข้อมูลที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อตนเองในโลกที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสาร มีวิจารณญาณในการรับข้อมูล เมื่อเผชิญปัญหาสามารถวิเคราะห์ แยกแยะเป็นส่วน ๆ เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาที่เหมาะสมได้

2. คิดสร้างสรรค์ (Creative Mind) ประกอบด้วยการมองเห็นอะไรใหม่ ๆ มีความคิดริเริ่มและมีจินตนาการในสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ พัฒนาต่อยอดความรู้เดิม ประยุกต์และใช้ประโยชน์จากความรู้ที่มีและมองเห็นประเด็นใหม่ ๆ เด็กไทยที่มีความคิดสร้างสรรค์สามารถนำความรู้ต่าง ๆ ที่ผ่านการวิเคราะห์มาสังเคราะห์สร้างเป็นผลงานที่มีเอกลักษณ์ไม่ซ้ำใคร สามารถคิดหาแนวทางการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ดีขึ้นกว่าเดิม และสามารถเผยแพร่ผลงานโดยใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ที่ทำให้คนสนใจได้

3. คิดผลิตภาพ (Productive Mind) ประกอบด้วยทักษะการสังเกต การคิดต่อเนื่อง การเห็นทางปรับปรุง การปฏิบัติ การประเมินเพื่อสร้างผลสำเร็จเป็นผลผลิตใหม่ ๆ มองเห็นคุณค่าและคุณภาพของผลงาน เด็กไทยที่มีทักษะการคิดผลิตภาพจะคำนึงถึงเป้าหมาย คือผลผลิตในขั้นตอนสุดท้ายแล้วคิดหาแนวทางและกระบวนการที่ทำให้สร้างผลงานได้ เช่น การวางแผนงานเป็นขั้นตอน การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีแผนปฏิบัติการที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมเพื่อให้สะดวกต่อการนำไปปฏิบัติ มีการลงมือปฏิบัติจริง และประเมินผลเพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาผลงานให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

4. คิดรับผิดชอบ (Responsible Mind) ประกอบด้วยทักษะการมองภาพรวม การประเมินเหตุการณ์ การมองเห็นประโยชน์ การตัดสินใจคุณค่า และการช่วยเหลือผู้อื่น เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกต่อสังคม และประเทศชาติ การมีจิตสาธารณะและมีคุณธรรมจริยธรรม เด็กไทยที่คิดรับผิดชอบจะมองว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และสามารถมีส่วนร่วมทำให้สังคมดีขึ้นได้ ซึ่งนำไปสู่การสร้างผลงานที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น ผลงานที่ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส และช่วยสร้างความเท่าเทียมกันในสังคม ได้แก่ โครงการที่ช่วยให้คนในชนบทหรือท้องที่ที่อยู่ห่างไกลได้เข้าถึงเทคโนโลยีและเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือ โครงการที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งโครงการเหล่านี้ นอกจากจะทำให้สังคมดีขึ้น แล้ว ยังช่วยกระตุ้นและปลูกฝังจิตสำนึกให้คนในสังคมด้วย

เด็กไทย 4.0 (Thai children 4.0)

เด็กไทย 4.0 คือเด็กไทยรุ่นใหม่ที่สามารถมีความสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในยุค ประเทศไทย 4.0 ที่เน้นการสร้างนวัตกรรมใหม่ ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมพัฒนาเป็นธุรกิจ Start-ups ที่สามารถสร้างผลิตภัณฑ์และบริการที่มีมูลค่าสูง เป็นที่ต้องการของสังคม เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยในสังคม โดยเด็กไทย 4.0 นั้นเป็นเด็กมีความสามารถสร้างผลงานในเชิงนวัตกรรม มีทักษะในการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีทักษะของผู้ประกอบการ และมีคุณธรรมความรับผิดชอบต่อสังคม

1. เด็กไทย 4.0 คือ เด็กไทยที่มีความสามารถสร้างนวัตกรรมได้

ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมมีส่วนสำคัญที่ทำให้ประเทศพัฒนาแล้วมีความได้เปรียบเชิงเศรษฐกิจ ผลผลิตเชิงนวัตกรรมมีมูลค่าสูงเนื่องจากมีความแตกต่างจากผลผลิตทั่วไปและเป็นที่ต้องการของตลาดเนื่องจากสามารถช่วยอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันได้ เด็กไทย 4.0 คือ เด็กไทยที่สามารถสร้างผลงานในเชิงนวัตกรรมได้เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม ซึ่งพัฒนามาจากการสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ โดยการใช้เทคโนโลยีและความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 ทางด้านทักษะทางภาษา และการคำนวณ ทักษะด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยบูรณาการองค์ความรู้ จากหลายสาขาวิชาและภูมิปัญญาท้องถิ่น แสวงหาความรู้เพิ่มเติมตามที่ตนเองสนใจจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เรียนรู้ประสบการณ์ตรงจากการลงมือทำจริงโดยการทำโครงการ (Project-based learning) ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้ลองถูกลองผิดและเรียนรู้จากการแก้ปัญหา (Problem-based learning) เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ของตนเองและนำองค์ความรู้ที่ตัวเองสร้างขึ้นนั้นมาต่อยอดสร้างผลงานที่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคม และสามารถทำให้สังคมดีขึ้นได้

2. เด็กไทย 4.0 คือ เด็กไทยที่มีทักษะในการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ

เด็กไทยในศตวรรษที่ 21 มีความคุ้นเคยกับเทคโนโลยีมาตั้งแต่อายุน้อยและเทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันจึงสามารถใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง เรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น งานวิจัย และความรู้ใหม่จากทั้งในประเทศและจากต่างประเทศ เพื่อนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการสร้างผลงาน และองค์ความรู้ของตัวเอง นอกจากนี้เทคโนโลยียังเป็นสื่อกลางที่สำคัญที่จะช่วยเผยแพร่องค์ความรู้ต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning community) ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนไทยและการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

กลุ่มภาคีพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 (The Partnership for 21st Century Learning หรือ P21) กล่าวถึง ทักษะที่จำเป็นด้านข้อมูลสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills) ประกอบด้วย

1) ความเข้าใจและใช้ในด้านสารสนเทศ (Information Literacy) สามารถเข้าถึงใช้จัดการรวมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ความเข้าใจและใช้ในด้านสื่อ (Media Literacy) เข้าใจบทบาทของสื่อที่มีต่อความคิดและพฤติกรรมของคน วัตถุประสงค์ของการผลิตสื่อ และประเด็นทางกฎหมายและจริยธรรม

3) ความเข้าใจและปฏิบัติเป็นในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT Literacy) สามารถใช้เทคโนโลยีในการค้นหา จัดการ และสื่อสารข้อมูล รวมถึงเข้าใจประเด็นทางกฎหมายและจริยธรรมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

3. เด็กไทย 4.0 คือ เด็กไทยที่มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ

จากแนวคิดสำคัญของศตวรรษที่ 21 (21st Themes) ของกลุ่ม P21 ข้อหนึ่งทีกล่าวถึงความเข้าใจและปฏิบัติเป็นในด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics,

Business and Entrepreneurial Literacy) ว่าเป็นความรู้และทักษะที่จำเป็นอีกด้านหนึ่งที่คนยุคใหม่พึงมี ภาวะผู้นำ การกล้าเสี่ยงและกล้าตัดสินใจ และความสามารถในการมองเห็นโอกาสทางธุรกิจเป็นคุณสมบัติ สำคัญของการเป็นผู้ประกอบการที่เด็กไทย 4.0 จำเป็นต้องมีโดย ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ รัฐมนตรีช่วยว่าการ กระทรวงพาณิชย์ กล่าวถึง New Economy Model ในการสร้างความยั่งยืนให้ประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 โดยการใช้ “ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Advantage)” ของประเทศไทย 2 ด้าน คือ ความหลากหลายเชิงชีวภาพ (Biological Diversity) และความหลากหลายเชิงวัฒนธรรม (Cultural Diversity) เป็นความได้เปรียบเชิงแข่งขัน (Competitive Advantage) ใน 5 กลุ่มอุตสาหกรรม/เทคโนโลยี ใหม่ คือ

- 1) กลุ่มอาหาร ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ
- 2) กลุ่มสุขภาพ
- 3) กลุ่มรถยนต์ หุ่นยนต์
- 4) กลุ่มเครื่องมือดิจิทัล เทคโนโลยี
- 5) กลุ่มวัฒนธรรม ความคิดสร้างสรรค์ และ High value service

ซึ่งจะทำให้เกิดธุรกิจ Start-ups รูปแบบใหม่ด้านสินค้าและบริการที่มีมูลค่าสูง เช่น ธุรกิจด้าน เทคโนโลยีอาหาร เทคโนโลยีด้านสุขภาพ และธุรกิจด้านบริการและท่องเที่ยว (ไพฑูริย์ สนิลรัตน์, 2559) จากการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการยกระดับสิ่งที่เป็นข้อได้เปรียบของประเทศไทย

4. เด็กไทย 4.0 คือ เด็กไทยที่สามารถปรับตัวได้ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

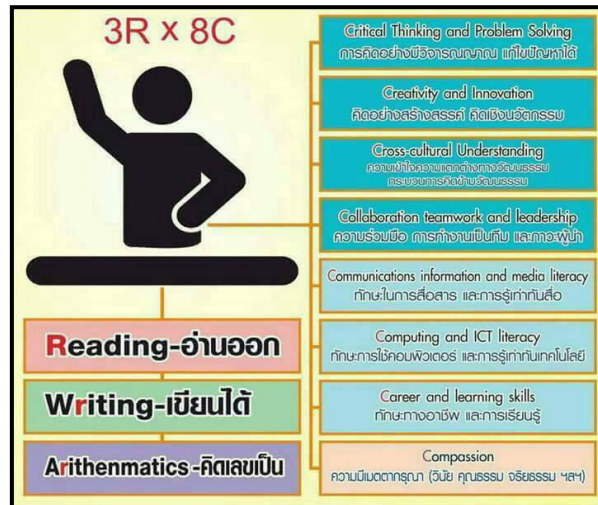
ในสังคมยุคใหม่ที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ เกิดขึ้นทุกวัน ทำให้ ความรู้เก่าล้าสมัยอย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกับคุณลักษณะและค่านิยมที่มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อสอดคล้องกับ สังคมยุคใหม่ ทั้งชีวิตการเรียนและการทำงานต้องใช้ความรู้และทักษะที่ต่างไป ดังนั้นเด็กไทย 4.0 จึงต้องมี ทักษะในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งความรู้ 3Rs คือ อ่านออก เขียนได้ และคิดเลขเป็น ซึ่งจะ ช่วยในการแสวงหาความรู้ใหม่จากหลายสาขาวิชาและช่วยในการเผยแพร่และสื่อสารความรู้และบอกความ ต้องการให้ผู้อื่นเข้าใจได้ นอกจากนี้ทักษะทางอาชีพ (Career skill) ก็เป็นสิ่งจำเป็นเนื่องจากการอยู่ในสังคมยุค ใหม่ต้องอาศัยการติดต่อและความร่วมมือกับนานาประเทศ รวมทั้งทักษะด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural communication skill) เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อทำให้การสื่อสารสัมฤทธิ์ผล เด็กไทย 4.0 จึง จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่แตกต่างจากวัฒนธรรมไทยเพื่อที่จะได้ปฏิบัติต่อชาวต่างชาติ ได้อย่างเหมาะสมไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง อันจะเป็นอุปสรรคในการทำงานร่วมกันต่อไปในอนาคต

ทักษะอาชีพที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ ทักษะภาษาต่างประเทศ ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือ สำคัญสำหรับเด็กไทยในการหาความรู้ด้วยตัวเองจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายจากนานาประเทศ ทั้งใน เรื่องความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ เกี่ยวกับวิชาที่เรียนและวิชาชีพต่าง ๆ ความรู้ด้านประวัติศาสตร์และ วัฒนธรรมของประเทศอื่น ๆ รวมทั้งข่าวสารต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนอกประเทศของเรา เป็นต้น ดังนั้นทักษะ ภาษาต่างประเทศจึงเป็นทักษะสำคัญที่จะทำให้เด็กไทยสามารถตามทันข่าวสารและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อ พัฒนาตัวเองให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นเพื่อเพิ่มศักยภาพของตนเองให้แข่งขันได้ และสามารถปรับตัวได้ใน โลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและเต็มไปด้วยความไม่แน่นอน

5. เด็กไทย 4.0 คือ เด็กไทยที่มีคุณธรรมและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

การมีความรู้และทักษะนั้นไม่เพียงพอที่เด็กไทยจะใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในสังคมการอยู่ร่วมกับคน ส่วนใหญ่ในสังคมอย่างสงบสุขนั้นเด็กไทยจำเป็นต้องมีคุณธรรม มีระเบียบวินัย มีความเคารพในสิทธิหน้าที่ของ ตัวเอง และของผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจ เมตตากรุณาผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วน

ตน ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางสังคมและปัญหาสังคมลดลง ทำให้ทุกคนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งตรงกับทักษะ 8Cs ข้อ สุดท้ายคือ Compassion การมีความเมตตา กรุณา และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

ภาพที่ 2 ทักษะผู้เรียนยุค 4.0 ตามแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต (3Rs) และการเผชิญโลกภายนอกและการปรับเปลี่ยนสังคม (8Cs)

กล่าวได้ว่าเด็กไทย 4.0 นั้นเป็นเด็กที่มีความสามารถสร้างผลงานในเชิงนวัตกรรม มีทักษะในการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีทักษะของผู้ประกอบการ มีคุณธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม คือมีความสามารถในการสร้างผลผลิตเชิงนวัตกรรมที่ต้องใช้การบูรณาการองค์ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ประกอบกับทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ความคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานใหม่ ๆ เช่นเดียวกับทักษะภาษาต่างประเทศจึงเป็นทักษะสำคัญที่จะทำให้เด็กไทยสามารถตามทันข่าวสารและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตัวเองให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นเพื่อเพิ่มศักยภาพของตนเองให้แข่งขันได้ และสามารถปรับตัวได้ในโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วซึ่งสอดคล้องกับทักษะผู้เรียนแบบ 3Rs และ 8Cs โดยทักษะเหล่านี้มีการเพิ่มเติมเข้าไปในการจัดการเรียนการสอนจะเห็นได้ว่าการก่อตั้งเครือข่ายของสาขาวิชาและกำหนดบทบาทต่าง ๆ ซึ่งหนึ่งในนั้นคือ การกำหนดมาตรฐานพร้อมระดับความสามารถทางภาษาที่แสดงถึงสมรรถนะที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น

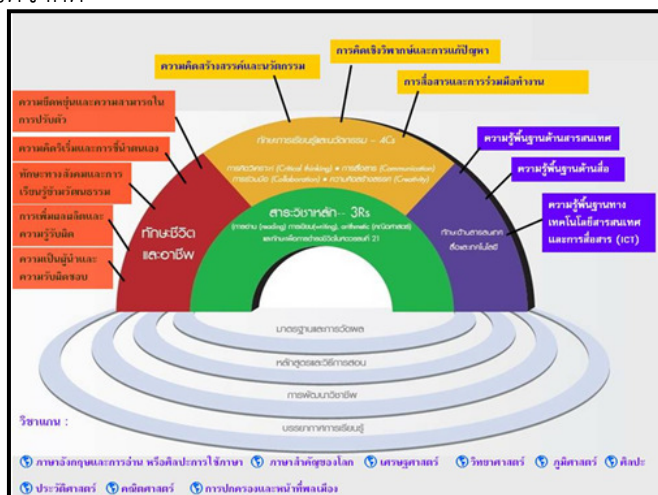
ภาษาที่สามกับการศึกษาไทย 4.0 (The 3rd Language with Thai Education 4.0)

ในด้านการจัดการศึกษาเป็นที่ยอมรับกันว่าหลักสูตรเปรียบเสมือนแผนแม่บทที่กำหนดทิศทางการศึกษารวมทั้งคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาแต่ละระดับ คาดหวังให้ผู้สำเร็จการศึกษา มีทักษะทางภาษาเพื่อการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์ การเรียนการสอนซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตร จึงต้องมีลักษณะบูรณาการแนวคิดปรัชญาการศึกษา เพื่อกำหนดเนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ ความสำคัญของการอ่าน และการเขียนสะท้อนให้เห็นอิทธิพลของแนวคิดปรัชญาสารัตถนิยม (Essentialism) และนิรันดรนิยม (Perennialism) ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีแก่นความรู้พื้นฐานที่จำเป็น ในเวลาเดียวกันต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีลักษณะเตรียมผู้เรียนให้มีทักษะที่สังคม ต้องการซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดพัฒนาการนิยม (Progressivism) (Ornstein & Hunkins, 1998, pp. 38-44) การเพิ่มทักษะภาษาที่สามเข้าไปในระบบการศึกษาไทยยุค 4.0 เป็นกระบวนการเรียนแบบบูรณาการอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งสอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 แนวทางที่เหมาะสมอาจต้องอาศัยการบูรณาการหลักสูตร 3 รูปแบบ ได้แก่ ยึดวิชาเป็น

ศูนย์กลาง (Subject-centered designs) ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-centered designs) และ ยึดปัญหาเป็นศูนย์กลาง (Problem-centered designs) (Ornstein & Hunkins, 1998, pp. 243-263) ซึ่งแนวทางดังกล่าวสามารถบูรณาการเนื้อหาวิชาที่สัมพันธ์กับภาษาที่สาม เช่น ภาษาที่สามกับวัฒนธรรม ภาษาที่สามกับการประชาสัมพันธ์ และภาษาที่สามเพื่อการสื่อสารธุรกิจ เป็นต้น รวมไปถึงรูปแบบที่เน้นความเป็นมนุษย์จึงสนองต่อความสนใจของผู้เรียน รวมทั้งผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ และรูปแบบ เน้นการบรรจุปัญหาในสภาพจริงของสังคมไว้ในหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนบูรณาการความรู้และทักษะเพื่อแก้ปัญหาเสนอแนะแนวทางหรือนวัตกรรมสำหรับสภาพปัจจุบันและในอนาคต เป็นการฝึกการใช้และพัฒนาทักษะในบรรยากาศที่คล้ายสภาพจริงในสังคม (อัญชลี จันท์เสมอ และคณะ, 2559, หน้า 117)

การพัฒนาการศึกษาในยุค 4.0 โดยเน้นการเพิ่มทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ก่อให้เกิดการจัดการเรียนการสอนที่เป็นมาตรฐานสากลมากขึ้น โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะพัฒนาปรับปรุงแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ใหม่มีการปรับเปลี่ยนจากสาระความรู้ที่เน้นความเป็นสากลเป็นสาระ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (Independent Study: IS) ประกอบด้วย 3 สาระการเรียนรู้ คือ 1) สาระการเรียนรู้การศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ 2) สาระ การเรียนรู้การสื่อสารและการนำเสนอ และ 3) สาระการเรียนรู้การนำองค์ความรู้ไปใช้บริการสังคม โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่เรียกว่า “บันได 5 ขั้นของการพัฒนาผู้เรียนสู่มาตรฐานสากล” ได้แก่ 1) การตั้งคำถาม/สมมติฐาน 2) การสืบค้นความรู้และสารสนเทศ 3) การสร้างองค์ความรู้ 4) การสื่อสารและนำเสนออย่างมีประสิทธิภาพ และ 5) การบริการสังคมและจิตสาธารณะ (สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา, 2014 หน้า 614)

ตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้นภาษาที่สามเริ่มเข้ามามีบทบาทในสังคมมากขึ้นในรูปของการเรียนการสอน เศรษฐกิจ เทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร และอาชีพ จึงทำให้โครงสร้างหลักสูตรมีการพัฒนาเป็นไปตามสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนไปซึ่งส่งผลโดยตรงต่อผู้เรียนก่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนในเชิงสถานการณ์จริง ผู้เรียนสามารถเป็นผู้นำในการคิด วิเคราะห์ แก้ไขปัญหา พร้อมทั้งความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้อื่นได้หลายช่องทาง และก้าวกระโดดออกจากกรอบคิดเดิมด้วยศักยภาพที่มีอย่างไร้ขีดจำกัด

ภาพที่ 3 ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

บทสรุป

การเพิ่มทักษะทางภาษาที่สามให้กับผู้เรียนกับการศึกษาไทยยุค 4.0 ซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 เป็นการเพิ่มทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดเชิงผลิตภาพ และคิดริเริ่มคิดชอบ มีทักษะในการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างกว้างขวางทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีคุณธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสามารถในการสร้างผลผลิตเชิงนวัตกรรมที่ต้องใช้การบูรณาการองค์ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ มีวิสัยทัศน์ในการทำธุรกิจและปรับปรุงผลผลิตให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและความต้องการของสังคม สามารถปรับตัวและมีศักยภาพในการแข่งขันในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมทั้งมีคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมไทย ถือว่าทักษะภาษาที่สามส่งผลต่อการศึกษาไทยและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน รวมถึงเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมไทยให้พัฒนาอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ด้วยการถ่ายทอดองค์ความรู้ดังกล่าวให้กับผู้อื่น เป็นการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพขีดความสามารถของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิชาการฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความช่วยเหลือของ อาจารย์ ดร.เตือนใจ ดลประสิทธิ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเขียนบทความวิชาการ ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ที่เปิดให้ข้าพเจ้าโอกาสนำเสนอบทความวิชาการ ขอขอบพระคุณเจ้าของงานประพันธ์ทุกท่านที่ได้เขียนหนังสือ เอกสารวิชาการ และตำราทุกเล่มไว้สำหรับการค้นคว้า และอ้างอิงเพื่อประโยชน์ทางวิชาการ และสำหรับการเขียนบทความวิชาการฉบับนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดามารดา และครอบครัว ซึ่งเปิดโอกาสให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนคอยช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

รายการอ้างอิง

- เด็กไทย 4.0 สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2561 จาก <https://zenodo.org/record/1195332/files/เด็กไทย%204.0.docx.pdf>
- ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์. (2561). *การจัดการศึกษา 4.0 กับการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน*. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2561 จาก <http://docs.wixstatic.com>
- ธัญทิพ บุญเยี่ยม และทิวพร ทาวะรมย์. (2556). *ทัศนคติต่อความสำคัญของภาษาในอาเซียน*. คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. หน้า 1-41.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2558). *ปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2559). *การศึกษาไทย 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มธุมน จินากุล. (2558). *แรงจูงใจที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกเรียนภาษาเกาหลี ในสถาบันสอนภาษาของประชาชน ในกรุงเทพมหานคร*. จุลนิพนธ์ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร. หน้า 1-51.
- ศุภชัย แจ่มใจ. (2552). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนภาษาจีนของผู้เรียน สาขาวิเทศธุรกิจจีนและสาขาจีนศึกษา คณะวิเทศศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต*. ได้รับทุนสนับสนุนจากคณะวิเทศศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต. 126 หน้า.

- สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา. (2014). การสังเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจและชีวิตจริงเพื่อระบุปัญหาและการแก้ไขการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล. *Online Journal of Education*, 9(2), 612-624.
- สมเกียรติ อ่อนวิมล. (2555). การเตรียมการเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2561 จาก http://www.senate.go.th/km_senate/doc/km_brance2555/KM%206.pdf
- สำนักวิชาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. (2555). ภาษาไทยเพื่อการสื่อความหมาย. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2561 จาก <http://ge.pnu.ac.th/upload-files/uploaded/GEbook/Book2555/1500110>.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2560). สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2560. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2561 จาก <http://www.newonetestresult.niets.or.th>.
- อัญชลี จันทน์เสมอ วาสนา นามพงศ์ สมบุญ ปิยะสินธ์ชาติ อภินันท์ ฤกษ์อนันต์ ศุภชัย จังศิริวิทยากร เจริญ ธิ เจริญ และฉัตร ธิ บิ๊ก ถาว. (2559). ทักษะในศตวรรษที่ 21 กับการจัดการศึกษาภาษาต่างประเทศ: จากนโยบายถึงผู้สอน. *วารสารบรรณศาสตร์ มศว*, 9(2), 114-123.
- Ornstein, A. C. & Hunkins, F. P. (1998). *Curriculum Foundations, Principles, and Issues*. 3rd ed. Boston: Allyn and Bacon.